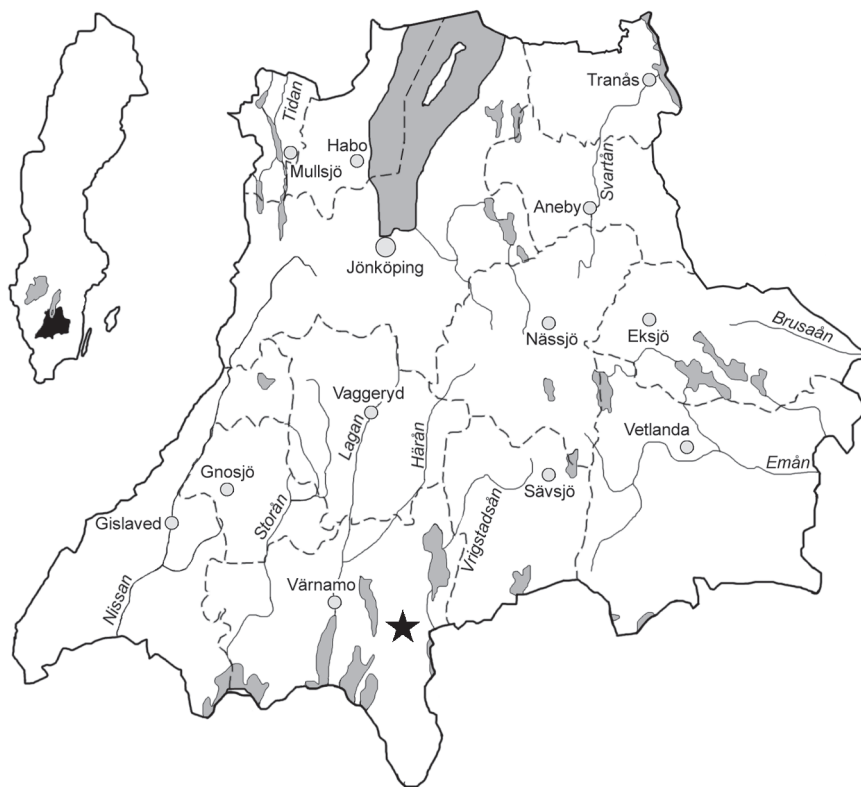

Gällaryds kyrka

Antikvarisk medverkan i samband med
invändig bättringsmålning.

*Gällaryds socken i Jönköpings kommun,
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport och foto: Margareta Olsson
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2014

Gällaryds kyrka

Antikvarisk medverkan i samband med
invändig bättringsmålning

*Gällaryds socken, Värnamo kommun
Jönköpings län, Växjö stift*

Rapport och foto: Margareta Olsson
 Grafisk mall: Anna Stålhammar
 Tryckning och distribution: Arkitektkopia AB.

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping, Tel: 036-30 18 00. E-post: info@jkgplm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd: Ur karta © Lantmäteriet medgivande MS20067/02097.

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

ANTIKVARISK MEDVERKAN

1. ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Antikvarisk medverkan Margareta Olsson	Rapportförfattare Margareta Olsson	Dnr. 209/2014	Lst./Kommun dnr. 433-8236-12	Slutbesiktning utförd 2014-09-22
Fastighetsbeteckning/Populärnamn Gällaryds kyrka		Beslut enligt ☒ Lagen om kulturminnen m.m. ☐ Förordningen om bidrag till kulturmiljövård ☐ Plan- och bygglagen		
Län Jönköpings	Kommun Värnamo			
Stadsdel/Trakt	Socken/Församling Gällaryd	Fastighetsägare/Adressuppgifter Voxtorps kyrkliga samfällighet Centrumvägen 9 330 15 BOR		
Ekonomisk karta 63E 3fS	Koordinat x	Koordinat y		

2. BAKGRUND (bakgrundsbeskrivning, historik)

Gällaryds kyrka uppfördes 1782-86 efter ritningar av Thure Wennberg på Överintendentsämbetet med Alseda kyrka som förebild.

Första kända restaureringen ägde rum 1908 då kyrkorummet omgestaltades i nygustaviansk stil med dekorationsmålningar i form av festonger längs taklist och draperier i koret. Bänkinredningen byttes ut mot öppna bänkar. Vid nästa stora restaurering 1944-45 återgick man till ett mer nyklassiskt uttryck med odekorerade väggar och valv. Bänkkvarteren återfick sina bänkdörrar och korfönstret bakom altaret sattes igen. Istället tillkom en ny altaruppsättning med en modern altartavla av Erik Abrahamsson. Färgsättningen justerades och dominerades dels av grått och blått och dels av rött och brunt. Vid renoveringen därefter, som ägde rum 1983 under ledning av Sten Dunér, ändrades färgskalan ytterligare mot en svalare nyklassisk färgskala. All marmorering övermålades med täckfärg, utom spegelfälten på bänkdörrarna. Efter denna renovering, som främst omfattade en genomgripande ommålning, domineras kyrkan färgmässigt av blå och grå nyanser, kompletterat med de brunröda marmoreringarna från 1940-talet på bänkdörrarna.

Kyrkointeriören restaurerades senast 1983. Den nu vidtagna bättringsmålningen föranleddes främst av spjälkningskador och slitage på den bemålade inredningen. Genom åtgärden kunde en mer omfattande invändig renovering tidsmässigt skjutas fram. Spjälkningen av vissa bemålade ytor hade orsakats av en kombination av ett felaktigt inneklimat och tjocka lager av oljespackel. Kyrkan erhöll 2006 ett nytt värmesystem med klimatstyrning varpå inneklimatet har stabiliserats.

Enligt länsstyrelsens meddelande 2012-12-27 är åtgärderna av underhållskaraktär och därmed inte tillståndspliktiga. Antikvarisk medverkan rekommenderas trots detta eftersom kyrkoantikvarisk ersättning utgår till arbetena. Länsmuseum har endast beretts möjlighet att besiktiga de slutförda arbetena och utfärda slutintyg.

3. ÅTGÄRD

Period/år	Arkitekt	Entreprenör/Hantverkare	Byggherre
Sommaren 2014	-	Dekorationsmålare Tommy Spjuth, Bor	Voxtorps kyrkliga samfällighet
Berörd byggnadsdel	Tillstånd före renovering	Vidtagna åtgärder (med angivande av material, metoder, avvikelser från program)	
Läktarens kolonner (förutom kapitäl)	Mörkblå oljefärg på oljespackel.	De yttre färgskikten och spackelskiktet, från 1944-45, skrapades ned. Kolonnerna hade vid detta tillfälle breddats med vertikala träkilar. Kantigheter i ytan slipades ned och ojämnheter i underliggande färgskikt spacklades med linoljespackel. Hela ytan målades med linoljefärg i tre strykningar. Befintlig blå kulör bröts fram på plats med kobolt och bensvart.	

Tak under läktaren	Ljusgrå oljefärg på oljespackel. Springorna mellan brädorna var igenfyllda med oljespackel.	Yttre färgskikt och all oljespackel avlägsnades. Slipning och lokal spackling av ojämnheter i äldre färgskikt. Ommålning med linoljefärg i tre strykningar i befintlig kulör.
Läktarbröstning		Bättringsmålning med alkydoljefärg i befintlig kulör.
Bänkinredningens skärmar	Ljusblått ramverk med mörkblå fyllningar i oljefärg.	De främre skärmarna målades om i sin helhet (utom de bronserade fyllnadslisterna), medan endast fyllningarna målades om på de bakre skärmarna. Överliggaren målades om i sin helhet.
Bänkr yoggar och sitsar	Ljusgrå oljelasyr med alkydoljefernissa som gulnat.	Skrapning av spjälkande färg, slipning, spackling med linoljespackel. Målning med linoljefärg i tre strykningar i förutvarande kulör.
Bänkr yoggar och sitsar	Ljusgrå oljelasyr med alkydoljefernissa som gulnat.	All färg och spackel avlägsnades på bänksitsarna. Ny bredspackling gjordes med latexbaserat spackel. Ommålning med linoljelasyr i förutvarande kulör frambruten med kobolt och svart. Ytan ströks därefter med alkydoljefernissa. Psalmbokshyllor och ryggar bättringsmålades endast.
Altarringen	Ljusblått ramverk med mörkblå fyllningar i alkydoljefärg.	Spackling och bättringsmålning med alkydoljefärg.
Dörrar mot sakristian och vapenhuset (endast sida mot kyrkorum)	Ljusblått ramverk med gråblå fyllningar i oljefärg.	Skrapning av spjälkande färg, slipning, spackling med linoljespackel. Målning med linoljefärg i tre strykningar i förutvarande kulör.
Fönsterbänkar och nisch i dörröppning mot sakristian.	Puts målad med oljefärg bruten i vitgul kulör.	Ommålad med linoljefärg i befintlig kulör frambruten med guldockra och vitt.

4. KOMMENTARER (erfarenheter, kritisk granskning)

Enligt länsstyrelsens meddelande skulle material och metoder väljas som var lämpliga med hänsyn till kyrkans kulturhistoriska värde. I första hand har traditionella och i kyrkorummet förekommande material använts. På bänksitsarna valdes latexspackel med hänsyn till att omfattande spjälkning förekom orsakad av bänkvärmarna. Detta spackel förmodas klara de hygroskopiska rörelserna bättre. I bräddtaget under läktaren avlägsnades nu oljespacklet i springorna helt. Detta ger taket ett mindre slätt uttryck. Problemet med att spacklet lyfter färgen är dock generellt och bedöms som svårt att komma till rätta med vilket kan motivera förändringen.

5. BYGGNADSHISTORISKA RÖN / HISTORISKA RÖN (nya upptäckter, datering, ev. kommande publikation)

Samtliga kolonner under orgelläktaren, utom de båda främre mot ytterväggarna, har på 1940-talet breddats genom inslagna träkilar, sannolikt för att öka bärligheten.

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv

Datum: 2014-10-08

Underskrift: Margareta Olsson

Fotobilaga Slutbesiktningen 2014-09-22

På kolonnerna under läktaren spjälkade färgen kraftigt. Därför avlägsnades underliggande spackelskikt helt före ommålning. Generellt sett övergick man till linoljefärg på de ställen där hel ommålning utfördes.

I brädtaket under läktaren hade spacklet i springorna bitvis lyft färgskiktet. För att komma till rätta med problemet avlägsnades allt spackel i springorna i de partier där ommålning utfördes.

De främre bänkfronterna målades om i sin helhet, undantaget de bronserade fyllnadslisterna, medan endast spegelfyllningarna målades på de bakre fronterna.

I bänkkvarteren målades bänksitsarna om i sin helhet. Underliggande bredspackling ersattes med en ny av latexbaserat spackel. Detta är ett mer elastiskt spackel med mindre benägenhet att spjälka. Psalmbokshyllor och ryggar bättringsmålades. Linoljelasyr bröts fram som kulörmässigt överensstämmer med den befintliga färgen. Bänkarna skyddsbehandlades med alkydoljefernissa.

Altarringen bättringsmålades med alkydoljefärg.

Dörrarna mot sakristian och vapenhuset målades om i sin helhet på insidan.

Byggnadsvårdsrapport 2014:41
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM